

Anders Borg: Jobb, välfärd och kunskap

Talare
Anders Borg
Finansminister

Datum
29 november 2008

Plats
Sollentuna

Det blåser en hård och bister vind över världen. Vi står inför en lång, mörk och kall vinter. Det kan dröja länge innan vi ser de första vårtecknen.

Vi står inför en av de värsta kriserna i det internationella finansiella systemet som vi har upplevt sedan depressionen. Det präglar politiken i dag och det kommer det göra de kommande åren.

Konsekvenserna för världsekonomin är betydande. USA, Japan och Europa kommer alla att ha en negativ tillväxt och återhämtningen blir långsam. Tillväxten i världshandeln riskerar att bli den lägsta på tre decennier.

Det kommer att påverka Sverige. Förutsättningarna för exporten försämras därmed kraftigt.

Det kommer att ta tid att återställa det finansiella systemet. Höga räntekostnader från bankerna kommer att ligga kvar och strypa aktiviteten i svensk ekonomi.

Att tillväxten dämpas påverkar också arbetsmarknaden. Varslen och färre nyanmällda lediga platser signalerar att det har mörknat påtagligt. Arbetslösheten ökar och sysselsättningen försämras under 2009 och 2010.

Vi kan inte isolera Sverige från världen. Sverige är ett av världens mest utrikeshandelsberoende länder och vårt banksystem tillhör de mest integrerade och globaliserade i världen.

Vad vi kan göra är att vidta åtgärder för att dämpa nedgången. Budgetpropositionen innehåller ett jobbprogram, framtidsinvesteringar och

välfärdssatsningar på över 30 miljarder kronor.

Vi kan nu vara glada över att vi inte lyssnade till alla dem, från höger till vänster, som under de goda åren uppmanade oss att spendera de då stora överskotten.

Hade vi gjort det så hade vi inte kunnat möta nedgången ur en styrkeposition och då hade vi riskerat att behöva göra nedskärningar i trygghetssystemen eller höja skatterna.

I takt med att de ekonomiska utsikterna blivit allt mer dystra är det viktigt att understryka att vi har god beredskap att vidta åtgärder för att möta en svagare utveckling.

Det måste dock finnas rimliga förväntningar på vad man kan åstadkomma med finanspolitiken. Vi kan inte uttradera konjunktursvängningar. Vi ska inte lyssna på dem som ger sken av att det finns mirakelkurer.

Låt oss inte glömma historien. Under 1970- och 1980-talet hade regeringar pretentioner på att utjämna varje konjunktursvängning.

Det ledde till mycket allvarliga problem. Bristen på ordning och reda ledde till att budgetunderskotten ökade okontrollerat. Praktiskt taget varenda europeiskt land dignade under räntekostnader.

Vid ett antal tillfällen sattes också åtgärderna in vid fel tidpunkt och med en omfattning som förvärrade de ekonomiska svängningarna.

Den ekonomiska politiken kom att bli en av de viktigaste källorna till störningar i ekonomierna.

Den obegränsade tilltron till möjligheterna att styra ekonomin var inte effektiv. För att få hushållen och företagen att konsumera och investera krävdes allt större doser och kraftigare paket.

Underskott har också politiska betydelse. Det är lättare att vinna väljarnas stöd för breda öknings av offentliga utgifter om man kan dölja kostnaderna genom

att skicka räkningen till barn och barnbarn.

Bristen på ordning i den ekonomiska politiken ledde till att utgifterna steg och att skatterna blev högre.

Underskotten och konjunkturpolitiken blev en viktig orsak till att arbetslösheten i Europa steg och att utanförskapet växte för varje lågkonjunktur.

Låt oss inte glömma dessa läxor. Låt oss inte glömma misstagen och de förödande effekterna på tillväxt, på sysselsättning, på arbetslöshet och social sammanhållning som denna politik ledde till.

Är då svaret att vi inte ska göra något? Att vi ska vara passiva. Att vi ska ignorera att arbetslösheten stiger.

Nej! Så är det naturligtvis inte. Så ska vi inte göra.

Vi ska ha en väl fungerande ekonomi. Finanspolitiken ska vara aktiv för att motverka svängningar i konjunkturen. Sverige har redan, om kommissionens beräkningar är riktiga, lagt den mest expansiva budgeten för åren 2008 till 2010 i hela Europa.

Vi ska göra mera. Vi ska gå vidare. Våra utgångspunkter är klara och tydliga för hur vi vill hantera nedgången.

För det första. Den ekonomiska politiken är mer effektiv och risken för misstag är mindre om vi har ett trovärdigt ramverk för finanspolitiken. Vi har överskottsmål, budgeteringsmarginaler, utgiftstak och ett finanspolitiskt råd för att vi ska vara säkra på att politiken ska vara långsiktigt uthållig.

Vi ska inte bygga upp nya skuldberg och finanspolitiken ska vara förutsägbar. Vi ska inte lägga om kursen med snabba kast och det är inte panik som är den bästa problemlösningsmetoden.

Vi ska inte överge ramverket i tider av oro. Vi ska vidta åtgärder. Det är inget

problem om vi får små och tillfälliga underskott om vi kan visa att ordningen återställs och vi klarar överskottsålet igen om några år.

Gör vi däremot åtgärder som ger betydande, omfattande och varaktiga underskott är vi ett annan härad.

Det är alldeles uppenbart att underskottsfalangen i vänstern, på LO, i Svenskt näringsliv och i TCO föreslår åtgärder som skulle skapa osäkerhet och som skulle riskera att förvärra problemen.

Vi ska hålla dessa krafter stängna. Vi står fast. Vi viker inte undan. Vi står för ordning och redan.

Lika klart är det att vi ska vi motverka nedgången. Det är klart att det behövs mera åtgärder. Men låt oss göra detta i god ordning. Låt oss arbeta på ett ordnat, trovärdigt och ansvarsfullt sätt.

Läget är allvarligt. Det är en vargavinter vi har framför oss. Vi kommer inte behöva ett stimulanspaket. Vi kommer behöva arbeta med att stabilisera den svenska ekonomin och att motverka arbetslösheten nu, i vår, i höst och under hela 2009 och under hela 2010.

Låt oss inte vräka upp skafferiet och tömma hyllorna i november när vi har hela vintern framför oss. När vi vet att problemen kommer att bli värre, mycket värre.

För det andra. Det är vår utgångspunkt att vi ska göra rätt åtgärder. Vi ska komma så nära problemets kärna som möjligt. Det är därför vi ska börja med att säkra finansiell stabilitet.

Regeringen har redan, tillsammans med de övriga EU-länderna och med stöd av oppositionen, lagt på plats ett garantisystem som ska hjälpa företagen och hushållen att få låna till rimlig ränta.

Vi har gjort framsteg. Men inte tillräckligt. Sverige, Tyskland, Danmark, Finland och Storbritannien har varit snabbast och fått sina garantisystem

godkända. Trots det betalar hushållen fortfarande för höga räntor. Trots det har företagen svårt att få lån för att klara sina investeringar.

Sverige kommer på Ecofinrådet på tisdag lägga fram ett förslag. Vi måste nu höja ambitionerna och öka kraften för att få ordning på kreditgivningen. Fredrik Reinfeldt kommer sedan driva frågan vidare på Europeiska rådet.

Vi måste sätta press på kommissionen. De måste inse att det inte räcker med system som förhindrar att dåliga banker kör i diket.

Vi måste återställa systemförtroendet. Vi ska se till att hushållen får lägre räntor. Vi ska se till att företagen får låna.

Nu måste EU-kommissionen agera.

Nu får det vara slut på paragraferi.

Nu får det vara slut på byråkrati.

Nu får det vara slut på saktfärdighet.

Nu kräver vi framsteg. Nu får det vara nog på försiktigheten. Vi kräver krafttag.

För det tredje. Bara sådana åtgärder som har största möjliga effekt på varaktig sysselsättning, långsiktig arbetslöshet och långsiktig produktionsförmåga ska genomföras.

En lågkonjunktur får aldrig bli en ursäkt för att vidta dåliga åtgärder som försämrar ekonomins funktionssätt. Att nu, som vänstern vill, höja a-kassan skulle stimulera efterfrågan på kort sikt, vilket naturligtvis kan göras på många olika sätt, men också försämrade lönebildningen, försämrade matchningen på arbetsmarknaden och minska drivkrafterna att arbeta.

Det skulle sänka tillväxten och sysselsättningen varaktig. Det är en dålig politik i alla konjunkturer.

I budgeten sänker vi skatterna så att det lönar sig bättre att arbeta. Då stiger konsumtionen både för att hushållen får mer pengar kvar och för att sysselsättning och produktionsförmåga höjer inkomsterna varaktigt och långsiktigt.

När vi investerar i mera infrastruktur i budgeten då blir det fler som får arbete med att bygga vägar och järnvägar, men det blir också bättre förutsättningar för produktion i Sverige på lång sikt.

Det är bra åtgärder.

Det är riktiga åtgärder.

Det är så vi ska göra.

För det fjärde ska de åtgärder som görs tillfälligt vara effektiva och just tillfälliga. Om vi sänker momsens temporärt, tro mig, kommer det vare sig varken effektivt eller tillfälligt.

För varje jobb som vi skapar genom allmänna efterfrågestimulanser ligger kostnaden på ca 3-4 miljoner kronor.

Nu stiger arbetslösheten med kanske 50 000 eller 100 000 personer. Om vi ger intrycket att vi kan neutralisera den försämringen av sysselsättningen med allmän efterfrågestimulans så måste åtgärderna hamna i häraden 150 till 400 miljarder kronor.

Det är inte möjligt att genomföra så omfattande åtgärder utan att också skapa kaos i de offentliga finanserna.

Därtill är det obegripligt hur någon kan tro att en momssänkning kommer att vara tillfällig när vi står inför ett valår.

Tror någon att en regering kan föreslå vad som skulle beskrivas som en chockhöjning av momsens under ett valår.

Det skulle aldrig fungera. En temporär momssänkning blir aldrig temporär. Det blir en varaktig och ineffektiv skattesänkning som gör ett stort hål i de offentliga

finanserna och har liten effekt på sysselsättningen.

Ska vi förstärka arbetsmarknaden kortsiktigt och tillfälligt är det för att människor som blir uppsagda inte ska fastna i arbetslöshet.

Vi vet av erfarenhet att arbetslösheten biter sig fast när den ökat. Den som varit utanför arbetsmarknaden i 3 eller 4 månader riskerar att fastna i utanförskap.

Därför kan åtgärder som bidrar till att aktivera människor vara effektivt. Det kan hindra att människor fastnar i arbetslöshet.

Vi har skalat ner AMS-åtgärderna, både för att det handlade om ineffektiva och dyra utbildningsprogram som hade mycket liten effekt på möjligheterna att få jobb, och för att vi hade en högkonjunktur.

Det är inte i högkonjunkturen arbetsmarknadspolitiken ska vara som mest omfattande.

Det är nu vi behöver arbetsmarknadsvolymer.

För det femte måste politiken uppfattas som rättvis. Det kan inte vara så att somliga särbehandlas och somliga får en tyngre börda när krisen kommer. Det är nu vi får diskussioner kring direktörernas löner. Det är nu vi får diskussioner kring bonusar. Det är för att krisen tynger.

Vi kan aldrig få legitimitet och stöd för en ansvarsfull politik, för en politik som sänker skatter, som gör det mer lönsamt att investera, som underlättar för företagare om det uppfattas som att några få skor sig.

Det är därför vi måste ta diskussionen om bonusar. Det är också för att det är uppenbart att om vi belönar människor att ta extrema risker så kommer de också ta extrema risker. Det är lika uppenbart att alltför höga bonusar och rå girighet bidragit till krisen.

Detta är våra fem utgångspunkter. Låt oss möta denna kris med kraft, men låt oss ha rimliga förväntningar och låt oss inte överge grunden för vår

styrkeposition: ordning och reda på torpet.

Vi måste agera långsiktigt när vi möter dagens problem. De åtgärder som vi vidtar för att dämpa nedgången på kort sikt ska också skapa bättre förutsättningar för produktion och jobb i Sverige på lång sikt.

Den ekonomiska politikens mål är att återupprätta full sysselsättning. Vi har beredskap att gå vidare med och förstärka jobbpolitiken om det är nödvändigt. Det kommer vi att göra.

Samtidigt som vi ska parera konsekvenserna av den globala nedgången och hantera effekterna av den internationella finanskrisen får vi inte glömma bort våra långsiktiga uppgifter.

Vi moderater ska se som vår uppgift att hela tiden utveckla en politik för att hantera Sveriges långsiktiga utmaningar. Utanförskapet, en åldrande befolkning och de överhängande klimathoten.

Fler i arbete och starka offentliga finanser är avgörande för att kunna möta detta.

Det handlar om jobben, om välfärden och om kunskap.

Med en tydlig jobbpolitik byggd på arbetslinjen ges alla chans till delaktighet och trygghet i vårt samhälle.

Med jobben följer att vi också får resurser att satsa på välfärden.

Med tidigt lärande ges alla möjlighet att få rätt verktyg för att kunna forma sina egna liv.

För oss moderater handlar arbete och meningsfull sysselsättning om människovärde. Att ha ett arbete är viktigt för att känna sig behövd och vara en del av en arbetsgemenskap.

Ett arbete innebär en egen inkomst, att man står på egna ben och försörjer sig

själv. Men det handlar om mer än så. Ett arbete främjar självkänsla och självständighet. En känsla av oberoende och en känsla av frihet.

Jobben är också nyckeln till rättvisan. Klyftorna har vuxit de senaste decennierna. När man inte klarade jobben då växte inkomstskillnaderna och då växte utanförskapet.

Vi återupprättar den svenska modellen. Det gör vi genom arbetslinjen och genom att skapa förutsättningar för full sysselsättning - genom att fler får ett jobb och att färre är beroende av bidrag. Därmed lägger vi grunden för ökad rättvisa.

Vår jobbpolitik går ut på att det ska löna sig att arbeta. Det är därför vi har infört ett jobbskatteavdrag. Enligt de flesta bedömare ger det cirka 60 000-100 000 nya jobb och sänker arbetslösheten varaktigt med motsvarande omkring 50 000-100 000 personer.

Så gott som alla heltidsarbetande har fått 1 000 kronor mer i plånboken varje månad i och med jobbskatteavdraget. Vårdbiträdet, sjuksköterskan, läraren, metallarbetaren – alla har det fått en tusenlapp i sänkt skatt.

Vi vill nu ta Sverige ytterligare steg framåt i riktning mot full sysselsättning. Fortsatta skattelättnader för låg- och medelinkomsttagare bör vara vår viktigaste prioritering även under nästa mandatperiod. Det är det mest effektiva sättet att minska utanförskapet i Sverige.

Jobbskatteavdraget bör därför förstärkas ytterligare och färre ska betala statlig inkomstskatt.

Samtidigt är det viktigt att vi håller fast vid en ansvarsfull ekonomisk politik. Vi kommer inte lova skattesänkningar som leder till att vi inte klarar uthålliga offentliga finanser.

Att sänka skatten idag för att sedan tvingas höja den imorgon är knappast en klok tanke. Att sänka skatten nu så att våra barn och barnbarn får mera räntor att betala är knappast en klok tanke.

Vi kommer inte heller sänka skatten så mycket att det framtvingar stora nedskärningar i trygghetssystemen.

Vi har genomfört nödvändiga förändringar av a-kassan som bidragit till att förstärka arbetslinjen.

Det finns tydligare drivkrafter att aktivt söka arbeten. För parterna att också tänka igenom hur sysselsättningen påverkas när de sätter lönerna. Som förbättrar omställningsförmågan. Det bidrar till lägre arbetslöshet och högre sysselsättning.

Men nu är det vår bedömning att vi funnit en bra avvägning mellan drivkrafter att söka jobb och ekonomisk trygghet. Därför föreslår vi inte några stora skattesänkningar som finansieras med kraftiga åtstramningar av a-kassan.

Samma resonemang kan användas för sjukförsäkringen och förtidspensionerna. Sedan vi tillträdde har sjukfrånvaron minskat med 70 000 personer och förtidspensionerna med strax under 20 000 personer.

Försäkringskassan räknar med att nedgången mellan 2009 och 2011 kommer att uppgå till över 90 000 personer i sjukförsäkringen och förtidspensionen.

Vi är på väg tillbaka till en sjukfrånvaro som vi inte upplevt sedan 1960-talet och vi har brutit 30 års ökning av antalet förtidspensionärer.

Sammantaget har utanförskapet – mätt som antalet som under ett helt år är beroende av sociala ersättningar – minskat med uppemot 190 000 personer under 2007 och 2008.

Andelen av befolkningen som var beroende av olika sociala ersättningar har minskat från 21 procent 2004 till 17 procent 2008. Vi har därmed uppnått viktiga framsteg. Vi har återställt trygghetssystemen så att de både ger människor trygghet och drivkraft att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Systemen behöver vårdas och skötas också framöver, men det behövs inte några omfattande uppstramningar eller nedskärningar i de sociala trygghetssystemen framöver.

Vi kommer inte gå till val på ett systemskifte av trygghetssystemen.

Det är en viktig slutsats. Men den betyder också att det inte är möjligt att nu föreslå så omfattande skattesänkningar som vi genomfört under denna mandatperiod i nästa valmanifest och det måste vi alla vara medvetna om.

Det är i oroliga tider som dessa, med ökade varsel och ökad arbetslöshetsrisk, som vikten av en riktig jobbpolitik blir som allra tydligast.

Mot alliansregeringen står en splittrad vänster. När kravet på ansvarstagande blir starkare blir svaret splittring och oenighet i vänsterblocket.

Vänsterpartiernas politik är dock tydligt på en punkt: Skatterna ska chockhöjas.

Socialdemokraternas skattechock riktar sig mot vanliga löntagare. Socialdemokraterna har som grundläggande idé att göra det mindre lönsamt att arbeta. Målsättningen är att underminera arbetslinjen.

Socialdemokraterna vill att det ska löna sig mindre att gå från deltid till heltid. De vill straffa dem som tar på sig extra ansvar och chockhöja marginalskatten till 50 procent för 180 000 tjänstemän, trots att de arbetar i vanliga yrken med vanliga löner. Socialdemokraterna är ett konsekvent parti när det gäller prioriteringar. De skatter de höjer använder de i allt väsentligt för att göra det mindre lönsamt att arbeta genom att höja olika bidrag.

Man skulle kunna tro att de först och främst prioriterar vården, att de satsar på skolan eller att det är pensionärerna som är viktigast.

Så är det inte.

Så är det inte. Det blir inga extra miljarder till kommuner och landsting. För pengarna används främst till att göra det mindre lönsamt att arbeta.

Även miljöpartiet är angelägna om att bidra till skattechocken. Vi moderater delar målet att stoppa den globala uppvärmningen. Sverige behöver göra mera.

Själva och tillsammans med andra.

Men miljöpartiet vill höja skatten på bensin och diesel med ca 2 kronor. Skatterna ska därmed höjas med nästan 20 miljarder kronor. I ett läge där vi måste sänka skatterna för att hushållen ska ha mer kvar att konsumera föreslår miljöpartiet en oljeprischock.

Miljöpartiet nöjer sig inte med detta. En kilometerskatt på två kronor ska införas. För en långträdare som går på fjärrtransporter kommer kostnaderna per år att öka med 300 000 kronor.

300 000 kronor - det är väldigt mycket pengar som kommer kosta väldigt många jobb. För Södertälje och Scania och för Tuveverken och Volvo.

Bilindustrin, både Volvo och SAAB, har stora problem. Miljöpartiet föreslår i det läget att bilförmånerna förändras.

Det handlar om att skatten höjs till strax under 120 procent av drivmedelskostnaderna. Konsekvenserna för Trollhättan och Göteborg skulle bli betydande.

Miljöpartiet vill snabbavveckla kärnkraften. Det skulle betyda att förutsättningarna för att bedriva produktion i Sverige skulle försämrans radikalt. För skogsindustrin, för massaindustrin, för gruvnäringen, för stålindustrin. För tusentals medarbetare i vår basindustrin skulle framtiden mörkna.

Miljöpartiets politik skulle utan tvekan leda till lägre sysselsättning och större utanförskap. Krisen skulle förvärras. Är miljöpartiets politik även socialdemokraternas? Det får vi inga svar på.

Socialdemokraterna talar nu om att de vill rädda jobben. Det måste vara ett svårslaget rekord i hyckleri. På dagarna skriver de pressmeddelanden om stimulanspaket och träffar arbetare i Eskilstuna, Göteborg och Norrbotten. På kvällarna sitter de och diskuterar nerläggningen av Sveriges industriella bas med miljöpartiet.

Det priset är socialdemokraterna uppenbarligen beredda att betala för samarbetet. Går makten före jobben? Går makten rent av före allt?

Vi genomför nu en betydande reformering av den svenska skolan. Det handlar om lärarlyftet, bättre lärarutbildning, nya och tydligare mål i skolan. Men också om läsa- skriva-räkna-satsning, mer stöd till elever som inte lär sig tillräckligt, satsning på matematik och en ny gymnasieskola.

Läraren har en nyckelroll när det gäller elevernas kunskapsinhämtning. Vi vet att erfarna lärare med rätt utbildning kan förbättra elevernas inläring och prestationer.

Vi har väl alla vår egen uppfattning om hur en bra lärare är. Kunnig i sitt ämne. Besjälad av att lära ut. Engagerad i eleverna. Mån om att ingen halkar efter. Ordning och reda i klassrummet. Vaksam på sammanhållningen i klassen.

Vill vi ge våra barn de rätta förutsättningarna. Då måste vi locka de bästa studenterna till lärarhögskolorna och vi måste få de bästa lärarna att stanna kvar. När duktiga och engagerade lärare får undervisa mera i svåra ämnen, då förbättras elevernas resultat.

Vi ska fortsätta att förbättra vår svenska skola. Vi presenterar nu förslag för utveckling av förskolan. Den tidiga inläringen lägger grunden för hela skolgången. Alla ska ges chansen att växa och ta till vara sin inneboende potential.

Låt oss också komma ihåg att alla inte vill läsa teoretiska ämnen och sikta vidare mot högskolan.

Alla ska inte behöva göra det heller. Därför är yrkesutbildning viktigt. Då ges alla lika möjligheter att få den kompetens och det kunnande som behövs för att få ett jobb.

Kunskap tidigt och kunskap för alla. Det är vårt mål.

Politik handlar alltid om vilket samhälle vi vill sträva efter. Varje val handlar om

vart vi är på väg och är en byggsten i en samhällsförändringsprocess.

Våra värderingar i moderaterna och Allians för Sverige är tydliga.

Vi vill skapa förutsättningar för ett friare Sverige. Ett Sverige där den enskilde har mer att säga till om.

Där möjligheterna att påverka sitt liv genom eget arbete är större.

Där inflytandet över hur förskolan och skolan är större för medborgarna.

Där det är lättare att starta företag och förverkliga sitt livsprojekt.

Vi lägger grunden för ett friare Sverige.

Vi lägger också grunden för ett rättvisare Sverige.

Rättvisa som byggs genom full sysselsättning därför att arbetslöshet alltid bygger orättvisor.

Rättvisa genom att sjukvården och äldreomsorg får större resurser, eftersom god välfärd för alla, oavsett inkomst, ökar rättvisan.

Rättvisa genom att det finns mer resurser för att säkra att vård och omsorg kan fördelas efter den enskildes behov.

Rättvisa genom att mera kunskap i förskolan och skolan ger alla medborgare bättre förutsättningar att få en likvärdig start på sin väg genom livet.

Rättvisa genom att sänkta skatter för pensionärer med låg pension ger en förbättring för de som behöver det mest.

Rättvisa byggd på ansvarstagande eftersom det är rättvisa byggd på arbete och inte lånade pengar.

Ett friare och ett rättvisare Sverige.

Vår uppgift är att steg för steg göra Sverige till ett bättre, friare och mer rättvist land. Det är vår uppgift.

Taggar

2000-tal, 2008, Man, Moderaterna, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anders-borg-jobb-valfard-och-kunskap>